

הרב אריה שטרן

ראש "מכון הלכה ברורה"

אמונה ותורה

במלאת עשר שנים להסתלקותו לגנזי מרומים של מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל חוזרת ומתעוררת הדרישה לשרטט קוים לדמותו, ולהזכיר ולו במעט את היסודות העיקריים במשנתו, אותם הנחיל לנו בתלמודו אתנו בישיבה במשך שנים בסבלנות ובמסירות. איני חושב שניתן להקיף הכל במאמר אחד, אולם איננו פטורים מלהביע מעט ממה שקבלנו, ובפרט חשוב הדבר בשביל התלמידים שכבר לא זכו לשמוע בעצמם את דברי תורתו.

רגילים אנו ללמוד בישיבה את ספרי המחשבה תחת הכותרת של לימודי אמונה ובאמת בשנים הראשונות היינו קוראים להם לימודי מחשבה, ולכאורה זהו השם המתאים וגם המקובל ללימודים אלו.

אבל הרב צבי יהודה בעצמו שינה את השם ללימודי אמונה, ובזה ביקש ללמדנו שעיקר התכלית בלימודים אלו זה חיזוק האמונה, ואולם העיקר הנלמד משינוי השם, שהוא בעצמו היה איש האמונה - איש שכולו אמונה.

כל דברי התורה ודברי הנביאים היו אצלו כממשות מציאיות וקיימת, כי אם הנביאים אמרו דבר, הרי זה פשוט שכך היא האמת במציאות, בין אם זה כבר היה ובין אם עדיין לא היה.

סחי לי הרב יוסף בדיחי שליט"א המשמש עמו בקודש, שהמילים האחרונות אותן שמע מפי מו"ר זצ"ל היו מן הפסוק בתהלים וק"ט, ט: "צוה לעולם בריתו", וכך באמת היה נוהג לחזור על כמה פסוקים כמו; "כח מעשיו הגיד לעמו" או "עם זו יצרתו תהליתי יספרו". החזרה והשינון על הפסוקים באו כדי להחדיר בנו את האמונה שכך היא האמת, ושלא נתייחס אליהם בצורה סתמית. אם כתוב "צוה לעולם בריתו" הרי הפירוש הוא פשוטו כמשמעו, שבריתו של הקב"ה עמנו מובטחת וקיימת לעד ולעולמי עולמים.

אמונה תמימה זו המתחייבת מן הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך" היתה מלווה אותו בכל דרכי התנהגותו ושמשה אבן יסוד להדרכתו את הציבור לתפישה נכונה של מהלך התקופה.

רק מי שמאמין בצורה כל כך מוחלטת, כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב, יכול לחזק ולעודד גם בעת צרה בצורה מופלאה שכזו.

זוכר אני אותו, בבואי לבקר מן הצבא בעיצומם של ימי מלחמת יום הכיפורים, שהיה יושב בבטחון ובאמונה ומלמד את התלמידים כי גדול קידוש השם מחילול השם.

שדווקא מתוך המצב הקשה אליו נקלענו נתחזק יותר ויתקדש שם שמים ברבים. היו בו יסודות קמאיים כשל רבי עקיבא בשעתו שהיה משחק בשעה שכולם בוכים, ואין לפרש זאת חלילה כאטימות או כאדישות, אלא שעם כל החרדה והכאב האמיתי בצערם של ישראל בכלל ובפרט, גילה יכולת להתעלות ולראות את הכל במבט גדול וכללי, מבט של אמונה המבטיחה כי כל הנעשה בינתיים זהו רק בגדר של סיבוכים רגועים בסתר המדרגה. באותה מידה יש להסביר את דרשתו המפורסמת הנקראת עתה, "מזמור י"ט למדינת ישראל" שעיקרה התחזקות באמונה, דווקא מתוך מצב של חולשה ורפיון שהיו אז עקב תקופת המיתון במדינה. דווקא אז אמר מו"ר זצ"ל דברים מרוממים הבאים לחזק את רוח העם בכלל ואת רוח התלמידים בפרט, דברים שיש בהם בטחון ואמונה בהמשך המהלך של גאולת ישראל ומתוך כך דרישה חזקה ותקיפה להרחיב את גבול ישראל.

אפשר בהחלט לומר כי בזכותה של אותה אמונה זכינו תוך זמן קצר להרחבת הגבול במלחמת ששת הימים, וזוהי איפוא, הברכה שיש לכולנו מהימצאותו של הצדיק המאמין בתוכנו.

שומה עלינו להתחזק עתה באמונה ובבטחון בה' וזו בודאי התכונה הנפלאה ביותר שיש לנו בישיבה ממורשתו של מורנו ורבנו זצ"ל.

במאמר שכתב הרב צבי יהודה זצ"ל במלאת שלשים שנה לפטירת מרן הרב זצ"ל הכתיר את הכותרת בשם "התורה הגואלת", ואכן יאה כותרת זו לרב ולבנו כאחד. זהו בטוי תמציתי למה שחיפשנו אנחנו בבואנו לישיבה, התקופה היא השנים שלאחר הקמת המדינה אחר הימים מלאי הגבורה וההתרגשות שלוו את הקמתה, כאשר התרגלנו כבר קצת למציאות החדשה של ממשלה יהודית בארץ ישראל. במצב זה בראותנו את כל הנעשה כשהוא מנותק מדרכה של תורה, התעורר הספק האם לכך יחלנו באמת?

והקולות המסופקים נשמעו בקול הולך וחזק מכוון עולם התורה כפי שזה מוכר לנו עד היום.

הציבור הדתי מצא את עצמו קרוע בין הקצוות, כי מצד אחד גדולה היתה השמחה הטבעית בשל קיומה של מדינת ישראל ומצד שני התברר כי רבים מגדולי התורה אינם שותפים לשמחה זו.

גדול היה איפוא הצורך למצוא את מי שיקח על עצמו את המשימה לקדש את המדינה, לחבר אותה בעבותות של אהבה לשרשרת הדורות ולראות אותה באמת כאחתלתא דגאולה, מתוך תורה, ומתוך שייכות לתורה.

הכוון היה ברור, יש לחפש את הדברים בבית מדרשו של מרן הרב זצ"ל, המבשר של תורת התחיה, וכאן באה שעתו הגדולה של מורנו ורבנו זצ"ל שהתגלה כמחנך בחדס עליון של דור שלם של תלמידים הצמאים לדבר התורה מתוך הזדהות עם מהלך התקופה.

זו התורה הגואלת, התורה שאינה מנותקת מאורות התחיה אלא דווקא מחזקת אותם ומבטיחה להם את הציביות והרצינות ממקורה של תורה.

בסבלנות אין קץ היה חוזר על היסודות: דרישה להתמדה וגדלות בתורה, לימוד ערכה של התקופה מתוך דברי התורה על הקץ המגולה, וידיעת הערך של כלל ישראל, שגם בימים של חולשה בשמירת מצוות, הרי סגולתם של ישראל במקומה עומדת, וביחוד

בארץ ישראל - גוי אחד בארץ - בזמן שהם בארץ. על כל אלו היה חוזר ומשנן, ובכל פעם היה זה כאילו לימד דברים חדשים שמעולם לא שמענום קודם לכן.

הדברים שהיו באים מפיו ממקור של תורה נכנסו וחדרו עמוק עמוק למוחם וליבם של השומעים עד שאכן חשנו כי נהיינו לאנשים חדשים עם תפישה חדשה ורעננה המקימת את דברי הרב שהישן יתחדש והחדש יתקדש.

זוהי התורה הגואלת את ישראל מתורת חוץ לארץ ומביאתם לתורת ארץ ישראל, ולאורה של תורה זו גדלו והתחנכו תלמידים הרבה על ידי מו"ר זצ"ל בעצמו ואלו ממשיכים ומלמדים אותה לאלפים ולרבבות.

עוד זאת יש לזכור כי תקופתנו היא התקופה שלאחר השואה, שפגיעתה הרוחנית התגלתה מאוחר יותר, כאשר התברר כי יתומים היינו ללא אב אבל גם ללא רב, ונוצר כאילו נתק בשלשלת הדורות.

זכינו אנו להיות סמוכים על שלחנו של מו"ר זצ"ל והוא נתן לנו את התחושה של חיבור למסורת התורה שבעל פה, הוא היה מרבה לספר על גדולי ישראל בדור שלפנינו, והסיפורים נתקבלו בצורה חיה עד שחשנו אליהם קרבה יתירה, לרבי מאיר שמחה, לנצי"ב ולחפץ חיים ועוד ועוד, ובכך נתחברה התורה הגואלת שלנו, לומדי התורה בארץ ישראל המתחדשת לתורתם של ראשונים ויכולנו להרגיש בבית מדרשנו את ההמשכיות המשתלבת עם ההתחדשות.

ביתו של מו"ר היה לאבן שואבת לציבור הגדל על ברכי משנת הרב, בכניסה לביתו היתה תחושה של כניסה לשערים חדשים של תורה, דעת זקנים שיש בה כובד ראש, כולו אומר כבוד, רצינות וחרדת קודש. רבינו עצמו לא היה משורר אבל ידע להעביר אלינו התלמידים את האוירה של שירת הראי"ה, בעיניים מחייכות ובהבעת פנים נעימה ידע להעביר אלינו את המסר של שירת התורה הגואלת.

במוצאי שבתות אוירה מיוחדת, אליהו הנביא מבשר הגאולה נמצא ממש בתוכנו, שירה של געגועים כיסופים ואמונה, לא המנגינה עיקר אלא כוחה ותוקפה; "ואלוקי אבי לי יביא, לי יביא את אליהו הנביא". שירו של הרב כשהוא נשמע מפני רבינו זצ"ל מעביר רטט אצל התלמידים, הלוא זה ממש נגלה ומתגלה, מבשר הגאולה משמיע שלום. עם הרגשה מרוממת שכזו נכנסנו לשבוע חדש של לימודים, עם ברכה של ראש הישיבה היודע לשלב בדבריו את הדברים הגדולים העומדים ברומו של עולם עם תלמוד התורה שבתוך הישיבה במשא ומתן הלכתי בכל פרטי הדברים שבסוגיות הגמרא, דבר קטן עם דבר גדול.